

DE APPEL VAN MAGRITTE
Klaas Verplancke
Lannoo
(door Bert Wastijn)

OVER DE MAKER

Informatie

In twintig jaar ontwikkelde Klaas Verplancke (°1964) zich van een dienstbaar illustrator van jeugd- en prentenboeken tot een eigenzinnig beeldend auteur wiens beelden een eigen leven leiden naast de tekst. Het resulteerde in tentoonstellingen in binnen- en buitenland, en in een reeks bekroningen en nominaties. Zijn eerste illustraties maakte Klaas Verplancke als dienstplichtige voor het militaire weekblad Vox. Hij had het ontwerpersvak geleerd aan het Hoger Sint-Lucasinstituut in Gent, waar hij Publicitaire Grafiek en Fotografie studeerde. In 1990 besloot hij full-time illustrator te worden. In de jaren daarna tekende hij ontelbare bijdragen in tijdschriften en illustreerde hij om en nabij de honderdvijftig boeken. (www.klaasverplancke.be)

Bij een eerste, vluchtige blik mogen zijn tekeningen erg verschillend van opzet en uitvoering lijken, ze tonen altijd de elementen die hem als illustrator en vormgever kenmerken: humor, een poëtische verbeelding, een voorkeur voor het verbeelden van abstracte begrippen en universele emoties, en een dwarse, surrealistische kijk op de werkelijkheid. (www.klaasverplancke.be)

Kort samengevat

René droomt van een leven als schilder. Hij wil een kunstenaar zijn die appels schildert, en hoeden... en 'appelhoeden'. Het verhaal neemt je mee in het hoofd van René waarin hij nadenkt hoe of wat hij zou schilderen en waarom. In zijn schilderijen is alles mogelijk. Bomen worden lippen, een stokbrood wordt een neus, wolken drijven door de kamer. Doorheen het prentenboek maak je kennis met het surrealisme en enkele werken van de Belgische kunstenaar René Magritte (20ste eeuw).

1. VOOR HET LEZEN

Kennismaken met schilderen - kringgesprek

Tips bij een kringgesprek – Bij het hanteren van het kringgesprek maak je meestal tijd om eerst duidelijke afspraken te maken. Zo bepaal je onder andere wanneer iemand aan het woord is (praatstok, wijzen, vingers omhoog, tong uitsteken ...) en op welke manier je het gesprek afrondt. Ook wordt aan de kinderen vooraf gevraagd wat zij zouden doen als iemand zich niet aan de afspraken houdt. Zo kunnen ze zelf de consequentie bepalen bij het breken van de afspraken. Bij een vaste groep kinderen kan het goed zijn om die afspraken in het begin te maken en vast te leggen voor het hele parcours. Bij elk (kring)gesprek kun je hier dan ook naar verwijzen.

Het boek bespreekt het surrealisme van René Magritte. Het boek bespreekt zelf deels wat surrealisme is. Daarom is het interessant om eerst vanuit de leefwereld van de kinderen en wat kinderen weten over

schilder(kunst) dit even te belichten. Probeer 'juist/fout'-oordelen uit te stellen. De beleving en ervaring van de kinderen staan hierbij centraal.

Richtvragen:

- Wat weten jullie over 'schilderen'? (*Je doet het met verf, op papier, op een blad, met penselen, ...*)
- Wanneer wordt een schilderij een 'echt schilderij'? (*Wanneer het helemaal af is bijvoorbeeld geen witruimte meer, Wanneer iemand het mooi vindt, ...*)
- Wanneer is een schilderij Kunst? (*Als het door een kunstenaar is gemaakt, Als je ervoor betaalt, Nooit ...*) Mogelijks hebben jonge kinderen nog niet nagedacht over wat 'kunst' is. Dan kun je daar ook even bij stil staan.
- Wat vind je leuk aan schilderen? Wat is er minder leuk aan schilderen? (*Persoonlijke antwoorden van de kinderen.*)

Kennismaken met schilderijen - kringgesprek

Voor de kinderen ondergedompeld worden in de wereld van Magritte, wordt nog een breder spectrum van kunstwerken en schilderijen aangereikt. Dit helpt om nadien de kenmerken van surrealisme te duiden. Deze oefening wil kinderen vooral laten kennismaken met schilderijen, leren kijken naar schilderijen en zich hierover een mening laten vormen.

Materiaal

- boeken/afbeeldingen van schilderijen

Bekijk samen met de kinderen de verschillende kunstwerken die je selecteerde. [Hier](#) vind je een selectie van schilderijen die werden aangereikt bij *Kunst met Taart* (uit de KJV-selectie van 2016-2017). Misschien herinneren enkele kinderen nog elementen uit dat boek of uit die schilderijen. Maak handig gebruik van die kennis door hen erover te laten vertellen.

Tijdens het bespreken van de werken, kun je de schilderijen door de kinderen laten beoordelen op verschillende facetten. Bijvoorbeeld: de mate waarin ze het werk als kunst ervaren, ze het werk mooi vinden of het moeilijk is om te schilderen. Je kunt deze dan samen 'rangschikken' en/of ophangen. Er zitten verschillende surrealistische werken bij en onder meer ook werken van René Magritte. Door de werken te laten hangen kun je na of tijdens het lezen naar het schilderij terugkoppelen.

Tips:

- Je kunt de schilderijen ofwel in een slideshow via beamer laten zien bij een grote groep kinderen, ofwel afgedrukt (of in kunstboeken) tussen de kinderen leggen.
- In het werkmodel *Kunst met Taart* wordt een [memory-spel](#) aangereikt dat je ook ter intro kan gebruiken voor dit onderdeel. Pas je hoeveelheid kaartjes aan je tijd en de groepsgrootte aan.

In dit verhaal maken we kennis met René die niet weet hoe hij moet schilderen. We gaan nu samen ontdekken hoe hij dit verder aanpakt.

2. TIJDENS HET LEZEN

Tips

- Dit verhaal bevat niet veel tekst. Neem toch voldoende tijd om ook stil te staan bij de combinatie van prenten en woorden. Afhankelijk van de grootte van de groep, is een gezamenlijke leeservaring wel interessant.
- Tijdens het lezen kunnen de schilderijen op het einde van het boek door de kinderen gebruikt worden om de schilderijen te ontdekken. Zo maak je van dit boek ook een 'zoekboek'. Dit is ook een leuke kennismaking met de kunstenaar voor de ouders of begeleiders.

Opvallende elementen

- Wat vind je van de titelpagina, past die goed bij het verhaal? (de tekst in de kaders)
- Heb je opgemerkt dat op de eerste pagina (met de 4 afbeeldingen waar René in bed ligt) de kaders aan de muur veranderen van plaats? Merkte je op dat er ook maar op 1 prentje een tapijtje ligt? [pagina 1-2] Dat tapijtje komt wel terug op pagina 23.
- Is het volgens jou toevallig dat het schildersdoek even groot is als het venster? [pagina 3-4]
- De ware schilderijen worden op doek afgebeeld. Heb je gezien dat het oog van de vogel (eigeeel) terugkomt als voetbal op de volgende pagina? Is het toevallig dat de achtergrond van de voetbalspeler met het eiwit overeen komt? [pagina 15-16]
- Vergeet zeker niet de binnenkaften te bekijken. Wat valt daar op?

3. NA HET LEZEN

Kringgesprek over het boek (beschouwen)

Richtvragen over het verhaal

- Over wie gaat het verhaal? (*René, een schilder*)
- Wat is het probleem van René? (*Hij wil schilderen, maar hij weet niet hoe eraan te beginnen. In zijn droom wel.*)
- Hij droomt wel dat hij kan schilderen. Wat schildert hij allemaal in zijn droom? (*een appel(bolhoed), wolken, allerlei voorwerpen, een hambord ...*)
- Wat betekent de droom van René volgens de kinderen? (*Persoonlijke antwoorden van de kinderen.*)
- Wat betekenen de schilderijen volgens de kinderen? (*Persoonlijke antwoorden van de kinderen.*)

Tip: leuk om te weten, het spelen met een droomwereld in dit verhaal is een fijne knipoog van de auteur om te verwijzen naar de combinatie van dromen en realisme in het surrealisme.

Richtvragen over de illustraties

Maak zeker tijd om de prenten te bekijken en eventueel ook de link te leggen met de schilderijen achteraan het boek. Vragen die je bij de prenten kunt stellen:

- Wat zie je allemaal op de tekening? (Probeer ook te polsen naar andere elementen dan René.)
- Welke kleuren gebruikt de illustrator-kunstenaar hier?
- Heeft de illustrator-kunstenaar dingen getekend zoals ze ook in het echt zijn? (kleurgebruik, grootte ...)?
- Vinden ze uit alle schilderijen (voor het lezen) de schilderijen die in dezelfde stijl (het surrealisme) zijn geschilderd? Benoem zoveel mogelijk wat er overeenkomt en wat niet. (*De 2 werken van Magritte en het enige werk van Dali zijn alle drie surrealistisch.*)

Nadenken over Surrealisme

De teken-kunstenaar heeft heel wat aspecten uit het Surrealisme overgenomen. Denk samen met de kinderen, kijkend naar de prenten uit het boek en de 3 schilderijen na over wat de kenmerken kunnen zijn voor deze stroming. Laat de kinderen beschrijven en benoem eventueel zelf de kenmerken als ze aan bod komen.

- Het is net echt (realistisch) geschilderd. Er wordt zeer precies gewerkt
- Het kan niet echt zijn (droombeelden, fantasie), het klopt niet. Surrealistisch
- (Veel kleur)
- Voorwerpen die je elke dag gebruikt worden op een vreemde manier met elkaar verbonden.
- De lichtinval kan niet, daardoor is de schaduw vreemd

Vertel zeker aan de kinderen dat René echt heeft bestaan.

Ter info, hier vind je de schilderijen van Magritte in het boek

- Het rijk der lichten II: binnenkant kaft (vooraan); de wolken vind je terug op pagina's 7, 23, 27
- De helderziendheid: pagina's 5, 6
- Portret: pagina 14

- Het rode model: pagina 23
- De geliefden: pagina 23
- Het paleis der gordijnen: pagina 15-16 (blauw-wit, snap j'em), 19
- Het portret van R. M.: de bakstenen uit 'De Barbaar' vind je terug op pagina's 25, 26, 27

Tip: Er zijn nog heel wat andere verwijzingen (hoeveelheid onbekend) naar beroemde werken van Magritte. Zoeken maar? Eventueel samen met de kinderen in de kunstboeken van de bib?

Je eigen surrealisme

In het surrealisme is de combinatie tussen werkelijkheid en droom een belangrijk kenmerk. Ook het spelen met betekenissen en woorden is bij Magritte een belangrijk element binnen zijn werken (en dit boek). Deze eerste oefening simuleert een opstap naar surrealisme.

Materiaal

- Papier (misschien zelfs groot papier: A3).
- Potloden, stiften, wasco ...
- (optioneel) verf, materiaal ...

Elk kind start met een (groot) blad papier en wat tekenmateriaal bij zich. Afhankelijk van je groep kinderen kun je kiezen om meer of minder concrete instructies te geven. Dat is te bekijken doorheen de opdracht.

Opdracht

- Stap 1 Laat de kinderen bovenaan het blad iets tekenen wat ze op hun kamer (of thuis) hebben. *Bijvoorbeeld een meubel of gebruiksvoorwerp*
- Stap 2 Laat de kinderen nu iets tekenen wat ze lekker vinden. *Bijvoorbeeld een stuk fruit, een snoepje, frietjes ...*
- Stap 3 De kinderen mogen nu een woord verzinnen dat de twee dingen combineert. *Bijvoorbeeld een appelhoed. De kinderen die kunnen schrijven, kunnen dit ook noteren.*
- Stap 4 Afhankelijk van de tijd, kan dit het eindresultaat zijn: een surrealistisch werk. Je kunt dit ook even bij elkaar laten bekijken.
- Stap 5 (optioneel) Je kunt de kinderen hun surrealistisch werk laten schilderen op een nieuw blad. Dan gaan ze de dingen opnieuw tekenen, schilderen, combineren (net zoals René en zoals ze zelf willen) tot 1 schilderij. Op het einde kunnen ze daar dan het woord bijschrijven zoals op het blad.
- Stap 6 (optioneel) Laat alles in museumvorm drogen en je hebt je eigen surrealistisch museum! Breng je (samen met familie en vrienden) ook een bezoekje?

Tip: Als je wil, kan je kiezen om tussen de twee stappen het getekende stukje naar achter plooien en de kinderen te laten doorschuiven. Zo wordt het volgende stukje het bovenste van het blad en komt het getekende achteraan. Zo werk je helemaal 'random'.

ANDERE LEESTIPS

- Kunst met taart / Thé Tjong-Khing (Lannoo, 2015)
- Kobe maakt een museum / Ashild Kanstad Johnsen (De Vier Windstreken, 2014)
- De kleur van de lucht / Peter H. Reynolds, Peter H. Reynolds (ill.) (Lemniscaat, 2013)
- Meneer Kandinsky was een schilder / Daan Remmerts De Vries (Leopold, 2010)
- Meneer René / Leo Timmers, Leo Timmers (ill.) (Querido, 2010)
- Het kleine museum / Alain Le Saux, Grégoire Solotareff (Querido, 2010)

Juryleden kunnen online op de KJV-boeken reageren. Ga naar www.kjv.be, klik op 'Welke boeken moet ik lezen' en dan op de groep en het boek in kwestie.